

Zaposlenost i poslovni subjekti u Republici Hrvatskoj

Tomić, Leon

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Tourism and Rural Development in Pozega / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet turizma i ruralnog razvoja u Požegi**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:277:143142>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-23**

Repository / Repozitorij:

[FTRR Repository - Repository of Faculty Tourism and Rural Development Pozega](#)

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

LEON TOMIĆ, 0253053555

**ZAPOSLENOST I POSLOVNI SUBJEKTI U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

ZAVRŠNI RAD

Požega, 2024. godine.

**SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET TURIZMA I RURALNOG RAZVOJA U POŽEGI**

PRIJEDIPLOMSKI STUDIJ RAČUNOVODSTVA

**ZAPOSLENOST I POSLOVNI SUBJEKTI U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

ZAVRŠNII RAD

IZ KOLEGIJA UVOD U GOSPODARSKU STATISTIKU II

MENTOR: doc. dr. sc. Mirjana Radman Funarić

STUDENT: Leon Tomić

JMBAG studenta: 0253053555

Požega, 2024. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. DEFINICIJA I ZNAČAJ ZAPOSLENOSTI	2
3. DEFINICIJA I ZNAČAJ POSLOVNIH SUBJEKATA	4
3.1 Definicija poslovnih subjekata	4
3.2 Značaj poslovnih subjekata	4
3.3 Analiza poslovnih subjekata.....	5
4. TRŽIŠTE RADA U REPUBLICI HRVATSKOJ.....	8
5. STATISTIČKA ANALIZA PODATAKA POMOĆU INDEKSA.....	10
5.1 Deskriptivna statistika	10
5.2 Individualni indeksi.....	10
5.3 Verižni indeksi	13
6. PROMJENE ZAPOSLENOSTI U HRVATSKOJ I VREMENSKA ANALIZA INDEKSA	18
6.1 Indeksi vremenskog niza.....	18
6.2 Statistika zaposlenih osoba.....	19
7. UTJECAJ VANJSKIH FAKTORA NA ZAPOSLENOST I POSLOVNE SUBJEKTE	22
7.1 Utjecaj COVID pandemije na zaposlenost.....	22
7.2 Pristupanje Europskoj uniji i dostupnost fondova EU	24
8. VLADINE POLITIKE I MJERE ZA POTICANJE ZAPOSLENOSTI I RAZVOJA POSLOVNIH SUBJEKATA	25
8.1 Zaposlenost i inflacija	25
8.2 Razvoj poslovnih subjekata.....	26
9. ZAKLJUČAK	27
10. LITERATURA.....	29

SAŽETAK

Ovaj rad analizira ključne aspekte zaposlenosti i poslovnih subjekata u Republici Hrvatskoj, s naglaskom na utjecaj ekonomskih promjena, demografskih izazova i vanjskih faktora poput pandemije COVID-19 i pristupanja Hrvatske Europskoj uniji. Koristeći statističke metode i indekse, rad prati promjene u zaposlenosti i poslovanju, uključujući analizu zaposlenih i nezaposlenih osoba, s posebnim naglaskom na sektorske razlike i regionalne varijacije. Istaknuti su trendovi u zaposlenosti, uključujući povećanje u sektorima usluga i smanjenje u poljoprivredi, te analiza stope nezaposlenosti i prosječnih plaća po sektorima.

Ključne riječi: Nezaposlenost, indeksi, poslovni subjekti, statistika zaposlenih, COVID-19 pandemija.

ABSTRACT

This paper analyzes key aspects of employment and business entities in the Republic of Croatia, with a focus on the impact of economic changes, demographic challenges, and external factors such as the COVID-19 pandemic and Croatia's accession to the European Union. Using statistical methods and indices, the paper tracks changes in employment and business operations, including an analysis of employed and unemployed individuals, with special emphasis on sectoral differences and regional variations. Notable trends in employment are highlighted, including increases in the service sectors and decreases in agriculture, as well as an analysis of unemployment rates and average salaries by sector.

Keywords: Unemployment, indices, business entities, employment statistics, COVID-19 pandemic.

1. UVOD

Zaposlenost i poslovni subjekti predstavljaju temeljne komponente gospodarskog razvoja svake zemlje, uključujući i Republiku Hrvatsku (RH). Tržište rada, struktura zaposlenosti i aktivnosti poslovnih subjekata reflektiraju ekonomsko stanje zemlje i njezin potencijal za budući napredak. Hrvatska je tijekom posljednjih desetljeća doživjela brojne gospodarske promjene koje su značajno utjecale na tržište rada i poslovne subjekte. Od tranzicije iz planske u tržišnu ekonomiju, preko pristupanja Europskoj uniji, do suočavanja s globalnim izazovima poput pandemije i ekonomske krize, svaki od ovih događaja ostavio je dubok trag na zaposlenost i poslovanje u zemlji.

Kroz pregled relevantnih statističkih podataka te analizu podataka primjenom indeksa rad će nastojati pružiti cjelovitu sliku trenutnog stanja. Važno je razumjeti dinamiku zapošljavanja i funkcioniranje poslovnih subjekata kako bi se identificirale prilike i izazovi s kojima se Hrvatska suočava.

U ovom radu analiziraju se ključni aspekti zaposlenosti i poslovnih subjekata, uz primjenu statističkih metoda i analize indeksa. U drugom poglavlju definirani su osnovni pojmovi vezani uz zaposlenost te je objašnjen njen značaj za gospodarstvo. Treće poglavlje bavi se poslovnim subjektima, njihovom definicijom i značajem za ekonomski sustav te analizom zaposlenosti u poslovnim subjektima. Četvrto poglavlje detaljno analizira razne aspekte poslovnih subjekata, uključujući njihove tipove, financijske pokazatelje i otpornost na ekonomske promjene. U petom poglavlju koristi se statistička analiza uz pomoć individualnih i verižnih indeksa za praćenje promjena kroz vrijeme, osim toga izračunom verižnih indeksa stoji detaljnija analiza poslovnih subjekata kroz sektore i djelatnosti NKD-a. Šesto poglavlje donosi analizu promjena zaposlenosti u Hrvatskoj kroz vremenske nizove, s naglaskom na statističke podatke o zaposlenim osobama. U sedmom poglavlju istražuje se utjecaj vanjskih faktora, poput pandemije COVID-19 i pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, na zaposlenost i poslovne subjekte. U osmom poglavlju razmatraju se vladine politike i mjere usmjerene na poticanje zaposlenosti i razvoja poslovnih subjekata, s posebnim osvrtom na inflaciju. Na kraju, u zaključku su sažeti glavni izračuni rada.

2. DEFINICIJA I ZNAČAJ ZAPOSLENOSTI

Zaposlenost i poslovni subjekti čine temeljne komponente svakog gospodarstva, direktno utječući na ekonomski rast, socijalnu stabilnost i opću kvalitetu života. Razumijevanje ovih pojmova ključno je za analizu gospodarskog stanja i donošenje strateških odluka usmjerenih na poboljšanje ekonomskih uvjeta u zemlji.

„Zaposlenost je stanje ljudi koji obavljaju neki koristan posao za sebe ili su plaćeni kako bi radili za nekoga drugoga.“ (Leksikografski zavod Miroslav Krleža, url).

Stopa zaposlenosti, koja se izražava kao postotak radno sposobnog stanovništva koje je zaposleno, predstavlja ključni indikator ekonomske aktivnosti i zdravlja tržišta rada. Visoka stopa zaposlenosti obično je povezana s ekonomskim prosperitetom, dok niska stopa može signalizirati probleme kao što su recesija, nedostatak prilika za zapošljavanje i socijalna nejednakost.

Trenutačni broj nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj iznosi 85.126, dok je broj objavljenih slobodnih radnih mjesta 21.872. (Hrvatski zavod za zapošljavanje, 2024, url)

Ključni trendovi i izazovi na tržištu rada:

- a) Demografski izazovi: Starenje stanovništva i emigracija mladih radnika predstavljaju ozbiljan problem za tržište rada. Demografske promjene smanjuju radno sposobno stanovništvo, što dodatno opterećuje sustav socijalne skrbi i mirovinski sustav.
- b) Obrazovanje i vještine: Postoji nesklad između vještina koje poslodavci traže i onih koje radna snaga posjeduje. Obrazovni sustav često ne odgovara potrebama tržišta rada, što zahtijeva reforme usmjerene na poboljšanje stručnog obrazovanja i cjeloživotnog učenja.
- c) Rad na crno: Nesigurni oblici rada prisutni su u nekim sektorima, što negativno utječe na radnička prava i socijalnu sigurnost zaposlenih, osim toga daje lažan broj statističkim podacima i 'kvari' sliku hrvatskog gospodarstva.
- d) Tehnološke promjene: Digitalizacija i automatizacija mijenjaju strukturu zaposlenosti, stvarajući potražnju za novim vještinama, ali i ugrožavajući tradicionalna radna mjesta.

Vlada Republike Hrvatske i relevantne institucije poduzimaju niz mjera kako bi poboljšale zaposlenost. Aktivne mjere zapošljavanja uključuju poticaje za zapošljavanje mladih, dugotrajno nezaposlenih i osoba s invaliditetom kroz subvencioniranje plaća i programe stručnog osposobljavanja. Obrazovne reforme usmjerene su na unapređenje obrazovnog sustava s naglaskom na razvoj vještina koje su tražene na tržištu rada, uključujući IT vještine, poduzetništvo i STEM područja. Podrška poduzetništvu obuhvaća poticanje samozapošljavanja i poduzetništva kroz financijske potpore, olakšavanje poslovanja i smanjenje birokratskih prepreka. Regionalni razvoj provodi se kroz politike koje potiču razvoj gospodarski slabijih regija, uključujući infrastrukturna ulaganja i podršku lokalnim poduzećima.

Povećanje zaposlenosti i unapređenje tržišta rada ključni su za ekonomski rast i socijalnu stabilnost Hrvatske. Stoga je važno kontinuirano pratiti stanje na tržištu rada, prilagođavati politike i mjere aktualnim potrebama te poticati suradnju između javnog sektora, poslodavaca i obrazovnih institucija.

3. DEFINICIJA I ZNAČAJ POSLOVNIH SUBJEKATA

Definicija poslovnih subjekata objašnjava općenito ono što oni predstavljaju, dok njihov značaj naglašava doprinos društvu i ekonomiji. Definicija daje uvid u to što poslovni subjekti jesu, a značaj otkriva koliko su važni za stabilnost i napredak zajednice.

3.1 Definicija poslovnih subjekata

„Poslovni subjekt je organizacija koja se bavi gospodarskim aktivnostima s ciljem ostvarivanja prihoda i dobiti. Poslovni subjekti mogu imati različite pravne oblike, kao što su društva s ograničenom odgovornošću, dionička društva, obrti i druge pravne forme.“ (Sikavica i Bahtijarević-Šiber, 2004)

3.2 Značaj poslovnih subjekata

Poslovni subjekti imaju iznimno važnu ulogu u ekonomskom sustavu. Oni su glavni pokretači gospodarskog rasta jer stvaraju radna mjesta, omogućuju proizvodnju dobara i usluga te potiču inovacije i tehnološki napredak. Njihovo poslovanje generira porezne prihode koji su ključni za financiranje javnih usluga i infrastrukture.

Mala i srednja poduzeća (MSP) posebno su značajna za hrvatsko gospodarstvo jer čine veliki dio ukupnog broja poslovnih subjekata i zaposlenih. MSP-ovi su fleksibilni i sposobni brzo se prilagoditi tržišnim promjenama, što ih čini otpornima na ekonomske šokove. Također, potiču poduzetnički duh i inovacije, često djelujući kao inkubatori za nove ideje i tehnologije.

Velika poduzeća, s druge strane, imaju kapacitet za velike investicije i mogu provoditi složene projekte koji zahtijevaju značajna financijska sredstva i ljudske resurse. Oni igraju ključnu ulogu u međunarodnoj trgovini i mogu biti značajni akteri u globalnim lancima vrijednosti.

Poslovni subjekti također imaju važnu socijalnu ulogu. Kroz zapošljavanje, oni osiguravaju dohodak za velik broj građana, što doprinosi socijalnoj stabilnosti i smanjenju siromaštva. Osim toga, mnogi poslovni subjekti sudjeluju u društveno odgovornom poslovanju, podržavajući lokalne zajednice, brinući se za okoliš i promičući održivi razvoj. Poslovni subjekti su temeljni

kamen svake ekonomije. Njihov razvoj i uspjeh direktno utječu na ekonomski rast, socijalnu stabilnost i kvalitetu života građana. Stoga je važno kontinuirano raditi na poboljšanju poslovnog okruženja, poticanju poduzetništva i osiguravanju uvjeta koji će omogućiti poslovnim subjektima da rastu i napreduju.

3.3 Analiza poslovnih subjekata

Analizom poslovnih subjekata moguće je steći detaljan uvid u njihove specifične karakteristike, poslovne aktivnosti, poslovne modele te njihov utjecaj na šire gospodarske tokove. Fokus ove analize je na različitim vrstama poslovnih subjekata, njihovom tržišnom položaju, financijskim pokazateljima i sposobnosti prilagodbe promjenama u gospodarskom okruženju.

Poslovni subjekti se mogu kategorizirati prema veličini, pravnom obliku i djelatnosti. Što se veličine tiče postoje mikro, mala, srednja i velika poduzeća. Mikro i mala poduzeća dominiraju u broju i imaju važnu ulogu u lokalnim sredinama, dok srednja i velika poduzeća najčešće posluju na nacionalnoj ili međunarodnoj razini, s većim potencijalom za ulaganja i razvoj novih tehnologija.

Financijska analiza poslovnih subjekata obuhvaća pokazatelje kao što su prihodi, dobiti, likvidnost i stupanj zaduženosti. Ti podaci omogućuju uvid u financijsko zdravlje poduzeća, njihovu sposobnost generiranja profita te održavanje stabilnosti u nepredvidivim uvjetima na tržištu. Primjerice, analiza likvidnosti i zaduženosti može otkriti potencijalne rizike za dugoročnu održivost, dok analiza profitabilnosti pomaže u procjeni učinkovitosti poslovnog modela.

Sveobuhvatna analiza poslovnih subjekata ključna je za prepoznavanje njihovih slabosti, mogućnosti i prijetnji s kojima se suočavaju na tržištu. Na temelju tih spoznaja, poduzeća mogu donositi bolje odluke koje će im omogućiti dugoročni rast i stabilnost, čime ujedno doprinose cjelokupnom gospodarskom razvoju.

Slika 1. Analiza zaposlenih i nezaposlenih osoba prema poslovnim subjektima u 2024. godini.

	V. 2024.		VI. 2024.		Indeksi					
	ukupno	žene	ukupno	žene	VI. 2024. V. 2024.		VI. 2024. VI. 2023.		I. – VI. 2024. I. – VI. 2023.	
					ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene
Aktivno stanovništvo	1 776 913	833 964	1 807 733	849 269	101,7	101,8	101,3	100,6	101,1	100,8
Ukupno zaposleni	1 688 586	784 879	1 722 892	801 768	102,0	102,2	102,2	101,8	101,6	101,1
Zaposleni u pravnim osobama ¹⁾	1 451 505	686 509	1 476 819	699 052	101,7	101,8	101,9	101,5	101,1	100,7
Zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama ²⁾	219 016	92 715	228 133	97 100	104,2	104,7	104,6	103,8	105,0	104,4
Zaposleni osiguranici poljoprivrednici ²⁾	18 065	5 655	17 940	5 616	99,3	99,3	97,6	97,2	98,4	97,9
Nezaposleni ³⁾	88 327	49 085	84 841	47 501	96,1	96,8	86,0	83,6	94,4	96,0
Stopa registrirane nezaposlenosti ⁴⁾ , %	5,0	5,9	4,7	5,6						

Izvor: DZS, url.

1. Aktivno stanovništvo

Aktivno stanovništvo pokazuje blagi, ali stabilan rast. Ovaj trend može ukazivati na kontinuirano povećanje broja ljudi koji su spremni i sposobni raditi, što je često rezultat demografskih promjena, migracija ili povećanja broja osoba koje traže zaposlenje. Rast aktivnog stanovništva može biti znak ekonomskog oporavka i jačanja radne snage.

2. Ukupno zaposleni

Ukupan broj zaposlenih pokazuje pozitivan trend, što sugerira da se tržište rada poboljšava i da je više ljudi zaposleno. Ovaj rast može biti rezultat povećane ekonomske aktivnosti, boljih uvjeta za posao ili povećanja broja radnih mjesta u različitim sektorima. Ovaj pokazatelj često prati oporavak ekonomije i može ukazivati na pozitivan razvoj u poslovnom sektoru.

3. Zaposleni u pravnim osobama

Broj zaposlenih u pravnim osobama također raste, što upućuje na to da se veće organizacije i tvrtke šire i zapošljavaju više radnika. Ovaj trend može ukazivati na rast poslovne aktivnosti i uspjeh većih tvrtki u privlačenju i zadržavanju zaposlenih. Povećanje broja zaposlenih u pravnim osobama često je povezano s većim investicijama i proširenjem poslovnih operacija.

4. Zaposleni u obrtu i slobodnim profesijama

Zaposlenost u obrtima i slobodnim profesijama pokazuje značajan rast, što može ukazivati na povećanu aktivnost u sektoru malih poduzeća, samozapošljavanja i freelancera. Ovaj trend može biti rezultat rasta poduzetničke aktivnosti, inovacija i fleksibilnosti u poslovanju. Rastući broj zaposlenih u ovim sektorima može također značiti povećanu potražnju za specijaliziranim uslugama i profesionalnim vještinama.

5. Zaposleni osiguranici poljoprivrednici

Broj zaposlenih u poljoprivredi bilježi smanjenje, što može biti rezultat promjena u sektoru poljoprivrede, kao što su tehnološki napreci, migracija radne snage ili smanjenje broja aktivnih farmi. Ovo smanjenje može također ukazivati na veći interes za urbane ili industrijske poslove, kao i na strukturne promjene u ekonomiji.

6. Nezaposleni

Broj nezaposlenih opada, što sugerira poboljšanje u tržištu rada. Smanjenje nezaposlenosti može biti rezultat povećane zaposlenosti, ekonomskog rasta ili uspješnih politika zapošljavanja. Ovaj trend je pozitivan pokazatelj ekonomskog zdravlja i može ukazivati na poboljšanje uvjeta na tržištu rada te na uspješne mjere za smanjenje nezaposlenosti.

7. Stopa registrirane nezaposlenosti

Stopa registrirane nezaposlenosti pada, što upućuje na poboljšanje u radnoj snazi. Smanjenje stope nezaposlenosti je pozitivan znak da se više ljudi zapošljava i da se tržište rada stabilizira. Ovaj trend može reflektirati uspješne ekonomske politike, rastuće poslovne prilike i ukupno poboljšanje u zapošljavanju.

4. TRŽIŠTE RADA U REPUBLICI HRVATSKOJ

„Tržište rada kao i svako drugo tržište ima dvije strane, stranu ponude (radna snaga) i stranu potražnje (poduzeća) koje međusobno određuju ravnotežnu nadnicu i razinu zaposlenosti.“ (Dragičević, 2022)

Tržište rada u Hrvatskoj odražava kompleksan proces tranzicije iz socijalističke planske ekonomije u tržišno gospodarstvo, s brojnim ekonomskim, demografskim i socijalnim promjenama koje su oblikovale njegov razvoj. U Republici Hrvatskoj imamo nekoliko ključnih obilježja tržišta rada:

Stopa zaposlenosti pokazuje umjereni rast, ali nezaposlenost, posebno među mladima i dugotrajno nezaposlenima ostaje problematična. Sezonski poslovi, naročito u turizmu, znatno utječu na promjene u zaposlenosti i podižu postotak radne snage.

Većina zaposlenih u Hrvatskoj radi u sektoru usluga, zatim slijede industrija i građevinarstvo, dok je poljoprivreda relativno mali poslodavac. Unutar sektora usluga, turizam, trgovina i ugostiteljstvo zapošljavaju veliki broj radnika, što tržište rada čini osjetljivim na sezonske promjene.

Postoje značajne regionalne razlike u stopama zaposlenosti i nezaposlenosti. Grad Zagreb i priobalne regije imaju niže stope nezaposlenosti u usporedbi s kontinentalnim dijelovima zemlje, što ukazuje na potrebu za uravnoteženim regionalnim razvojem.

Tablica 1. Prosječna isplaćena neto plaća po zaposlenome u pravnim osobama prema odjeljcima NKD-a 2007. godine i spolu, za 2023. godinu, EUR.

	Ukupno	Muškarci	Žene
A. Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	1.015	1.042	943
B. Rudarstvo i vađenje	1.192	1.079	1.206
C. Prerađivačka industrija	1.060	1.116	949
D. Opskrba električnom energijom, plinom i parom	1.353	1.354	1.348
E. Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda	1.017	1.018	1.013

F. Građevinarstvo	940	930	1.030
G. Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	1.039	1.138	955
H. Prijevoz i skladištenje	1.086	1.094	1.057
I. Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	943	980	908
J. Informacije i komunikacije	1.581	1.668	1.409
K. Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.504	1.792	1.362
L. Poslovanje nekretninama	1.068	1.104	1.025
M. Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1.248	1.311	1.179
N. Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	910	893	921
O. Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	1.361	1444	1.272
P. Obrazovanje	1.217	1.173	1.379
Q. Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	1.408	1.680	1.322
R. Umjetnost, zabava i rekreacija	1.061	1.333	1.002
S. Ostale uslužne djelatnosti	955	1.029	908

Izvor: DZS, url

5. STATISTIČKA ANALIZA PODATAKA POMOĆU INDEKSA

„Statistika prikazuje mnoštvo podataka koristeći svega nekoliko brojeva. Poznavati statistiku znači poznavati načine kako se statistički pokazatelji mogu proizvesti, a zatim na temelju njih donijeti racionalni zaključci o podacima iz kojih su proistekli.“ (Horvat i Mijoč, 2022)

„Indeksi su relativni brojevi dinamike koji pokazuju odnos između stanja jedne te iste pojave ili skupine pojava na različitim mjestima ili u različitim vremenskim razdobljima. Pokazuju koliko jedinica pojave u jednom razdoblju dolazi na 100 jedinica pojave u drugom razdoblju.“ (Radman-Funarić, 2018)

U statistici, indeksi su važan alat za mjerenje i usporedbu promjena u različitim varijablama kroz vrijeme ili između različitih jedinica.

5.1 Deskriptivna statistika

„Deskriptivna je statistika skupina metoda pomoću kojih se utvrđuju činjenice o pojavama. Pri tome se rabe postupci uređivanja, tabelarnog i grafičkog prikazivanja te utvrđuju različiti broježani pokazatelji.“ (Šošić, 2006)

Važno je napomenuti kako su rezultati deskriptivne statistike mnogobrojni, a osobito su važni podatci o gospodarstvu i financijskim tržištima. Cilj deskriptivne statistike nije da izvodi zaključke ili predviđa buduće trendove, već da pruži pregled trenutnog stanja podataka. Primjerice, u poslovnom kontekstu, deskriptivna statistika može se primijeniti za analizu rezultata prodaje, razine zadovoljstva kupaca ili učinkovitosti zaposlenika, što omogućava menadžerima da donose odluke utemeljene na konkretnoj analizi podataka.

5.2 Individualni indeksi

„Individualni indeksi prate razvoj (dinamiku) samo jedne pojave s pomoću indeksnih brojeva u više uzastopnih vremenskih razdoblja. Indeksi se ne zapisuju u mjernim jedinicama pojava.“ (Horvat i Mijoč, 2022)

Individualne indekse dijelimo na indekse na stalnoj bazi (bazni indeksi) i indekse na promjenjivoj bazi (verižni).

Kod izračunavanja individualnih indeksa sa stalnom bazom prvobitno se mora odrediti bazno razdoblje. Izabire se vrijednost pojave samo jednog promatranog vremenskog razdoblja.

Indeksi sa stalnom bazom računaju se prema slijedećoj formuli:

$$\text{Indeks u vremenu } t = \frac{\text{originalni podatak u vremenu } t}{\text{originalni podatak u baznom razdoblju}} * 100$$

ili pomoću izraza

$$I_t = \frac{Y_t}{Y_b} * 100 \quad (1)$$

Primjer 1: Primjena baznog indeksa

Ako je osnovna godina 2010. i broj zaposlenih u 2010. godini je 1.000.000, dok je broj zaposlenih u 2022. godini 1.200.000, indeks sa stalnom bazom za 2022. godinu iznosi:

$$I_{2022} = \frac{1.200.000}{1.000.000} * 100 = 120$$

Što pokazuje da se broj zaposlenih u 2022. godini povećao za 20 % u odnosu na 2020. godinu.

Indeksi su primjenjivi ne samo u analizi vremenskih nizova, već i kod kvalitativnih nizova. Oni omogućuju usporedbu i analizu podataka iz različitih kategorija ili skupina, kao što je prikazano u primjeru gdje su indeksi korišteni za analizu broja zaprimljenih zahtjeva po županijama.

U primjeru 2. prikazani su podaci o broju zaprimljenih zahtjeva za izdavanje mišljenja za boravak i rad stranih radnika po županijama u Hrvatskoj, koji predstavljaju kvalitativno obilježje. Bazni indeksi, za razliku od prethodnog predstavljaju indekse kvalitativnog niza pri čemu je Grad Zagreb izabran kao bazno obilježje. Indeksi su izračunati uspoređujući podatke svih drugih županija u odnosu na Grad Zagreb.

Bazni indeks izračunava se prema izrazu:

$$\text{Bazni indeks} = \frac{\text{Vrijednost u promatranoj županiji}}{\text{Vrijednost u baznoj županiji}} * 100 \quad (2)$$

Primjer 2: Zaprimljeni zahtjevi za izdavanje za boravak i rad stranih radnika prema županijama za 2022. godinu

Tablica 2. Broj zaprimljenih zahtjeva za izdavanje mišljenja za boravak i rad stranih radnika prema županijama:

Županija	Broj zaprimljenih zahtjeva	Bazni indeksi	Stopa promjene %
Bjelovarsko-bilogorska	851	3.03	-96.97
Brodsko-posavska	3.152	11.24	-88.76
Dubrovačko-neretvanska	6.395	24.72	-75.28
Grad Zagreb (baza)	28.052	100	0
Istarska	17.865	63.69	-36.31
Karlovačka	2.837	10.11	-89.89
Koprivničko-križevačka	1.589	5.66	-94.34
Krapinsko-zagorska	2.411	8.59	-91.41
Ličko-senjska	1.818	6.48	-93.52
Međimurska	3.919	13.97	-86.03
Osječko-baranjska	3.154	11.24	-88.76
Požeško-slavonska	704	2.51	-97.49
Primorsko-goranska	11.342	40.43	-59.57
Sisačko-moslavačka	3.316	11.82	-88.18
Splitsko-dalmatinska	11.939	42.56	-57.44
Šibensko-kninska	3.484	12.42	-87.58
Varaždinska	4.486	15.99	-84.01
Virovitičko-podravska	621	2.21	-97.79
Vukovarsko-srijemska	2.093	7.46	-92.54
Zadarska	6.697	23.87	-76.13
Zagrebačka	12.074	43.04	-59.96

Izvor: Izrada autora prema podacima HZZ, url

U ovom slučaju bazna županija je Grad Zagreb te su bazni indeksi izračunati prema izrazu (2). Za svaku Bjelovarsko-bilogorsku županiju on iznosi:

$$\text{Bazni indeks za Bjelovarsko-bilogorsku županiju} = \frac{851}{28052} * 100 = 3,03$$

Izračunati bazni indeksi pokazuju koliko zaprimljenih zahtjeva u svakoj županiji dolazi na svakih 100 zahtjeva u Gradu Zagrebu. Grad Zagreb ima najveći broj zaprimljenih zahtjeva te ostale županije imaju indekse manje od 100. Izračunati indeksi se kreću od 2,21 u Virovitičko-podravskoj županiji do 63,69 u Istarskoj županiji. U usporedbi s Gradom Zagrebom u Virovitičko-podravskoj županiji je broj zahtjeva manji za 97,79 %, a u Istarskoj za 36,31 %, kako to pokazuju stope promjene prikazane u tablici 2.

Vrijednost izračunatog indeksa ne može biti negativan broj, za razliku od stope promjene koja će biti negativna ukoliko je brojnik manji od nazivnika, to jest ukoliko je vrijednost promatranog modaliteta obilježja manja od vrijednosti baze statističkog niza (Radman-Funarić, 2018). Stopa promjene pokazuje postotnu razliku koja se računa prema izrazu:

$$St_i = I_i - 100 \quad (3)$$

Ili izraz za izračun stope promjene broja zahtjeva u Bjelovarsko-bilogorskoj županiji u odnosu na broj zahtjeva u Gradu Zagrebu:

$$\text{Stopa promjene} = \frac{\text{Broj zahtjeva u županiji} - \text{Broj zahtjeva u Gradu Zagrebu}}{\text{Broj zahtjeva u Gradu Zagrebu}} * 100$$

$$\text{Stopa promjene za Bjelovarsko-bilogorsku županiju} = \frac{851 - 28052}{28052} * 100 = 96,97$$

Izračunate stope promjene pokazuju koliko je broj zaprimljenih zahtjeva u svakoj županiji manji u odnosu na Grad Zagreb. Negativne stope promjene ukazuju na to da su sve županije imale značajno manji broj zaprimljenih zahtjeva u usporedbi s Gradom Zagrebom. To pokazuje koliko je Grad Zagreb dominantan u broju zaprimljenih zahtjeva u odnosu na druge županije.

5.3 Verižni indeksi

„Verižni indeksi nazivaju se i indeksi na promjenjivoj bazi ili lančani indeksi jer im se baze mijenjaju iz razdoblja u razdoblje.“ (Radman-Funarić, 2018)

Za računanje verižnih indeksa koristi se izraz:

$$It = \frac{Y_t}{Y_{t-1}} * 100 \quad (4)$$

Primjer 3: Broj evidentiranih nezaposlenih osoba za 2020., 2021. i 2022. godinu

Tablica 3. Evidencija nezaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2020. do 2022. godine

Godina	Prosječni broj	Verižni indeksi	Dana 31.12.	Verižni indeksi
2020.	17.364	-	17.945	-
2021.	16.043	92,4	15.285	85,2
2022.	14.597	91,0	14.371	94,0

Izvor: Izrada autora prema podacima HZZ, url

Verižni indeksi izračunavaju se pomoću odnosa između vrijednosti iz dvije uzastopne godine, gdje se vrijednost iz tekuće godine uspoređuje s vrijednošću iz prethodne godine. Što pokazuje slijedeći izraz:

$$\text{Verižni indeks} = \left(\frac{\text{Vrijednost u godini } t}{\text{Vrijednost u godini } t-1} \right) * 100 \quad (5)$$

a) Prosječni broj:

$$\text{Za 2021. godinu: } \left(\frac{16.043}{17.364} \right) * 100 = 92,4$$

$$\text{Za 2022. godinu: } \left(\frac{14.597}{16.043} \right) * 100 = 91,0$$

b) Dana 31.12.:

$$\text{Za 2021. godinu: } \left(\frac{15.285}{17.945} \right) * 100 = 85,2$$

$$\text{Za 2022. godinu: } \left(\frac{14.371}{15.285} \right) * 100 = 94,0$$

Između 2020. i 2021. godine primjetan je trend smanjenja nezaposlenosti u Hrvatskoj, gdje se prosječni broj nezaposlenih smanjio za 7,6 %, a broj nezaposlenih na dan 31.12. smanjio se za 14,8 %.

Primjer 4: Analiza verižnih indeksa nezaposlenih osoba s radnim iskustvom prema djelatnostima prethodnog zaposlenja:

Tablica 4. Prosječni broj nezaposlenih osoba s radnim iskustvom prema poslovnim subjektima i sektoru u 2021. i 2022. godini.

Djelatnost (NKD 2007)	2021.		2022.		Verižni indeksi
	Broj	%	Broj	%	
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.153	3,6	3.679	3,7	88,6
Rudarstvo i vađenje	311	0,3	201	0,2	64,6
Prerađivačka industrija	18.468	15,9	14.592	14,7	79,0
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i	156	0,1	117	0,1	74,9
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1.298	1,1	1.136	1,1	87,5
Građevinarstvo	9.149	7,9	7.627	7,7	83,4
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	17.519	15,1	13.902	14,0	79,4
Prijevoz i skladištenje	4.344	3,8	3.625	3,7	83,4
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	16.020	13,8	13.067	13,2	81,6
Informacije i komunikacije	1.912	1,7	1.543	1,6	80,7
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.340	1,2	1.071	1,1	80,0
Poslovanje nekretninama	700	0,6	563	0,6	80,5
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	4.691	4,0	3.810	3,8	81,2
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	6.991	6,0	5.593	5,6	80,0
Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	9.413	8,1	9.917	10,0	105,4
Obrazovanje	4.691	4,0	4.183	4,2	89,2
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	4.544	3,9	4.708	4,7	103,6
Umjetnost, zabava i rekreacija	2.068	1,8	1.606	1,6	77,7
Ostale uslužne djelatnosti	6.393	5,5	6.813	6,9	106,6
Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode razlicitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	1.664	1,4	1.398	1,4	84,0
Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	22	0,0	18	0,00	80,6
UKUPNO	115.846	100,0	99.169	100,0	85,6

Izvor: Izrada autora prema podacima HZZ, url

Za izračun verižnih indeksa koristi se izraz (4), odnosno (5):

Sektori s najvećim padom nezaposlenosti:

Izračunati verižni indeks 64,6 u sektoru Rudarstvo i vađenje pokazuje smanjenje nezaposlenosti u rudarstvu i vađenju za 35,4 % može ukazivati na oporavak sektora nakon pandemije. Moguće je da je sektor obnovio svoje aktivnosti i zapošljavanje, što je rezultiralo smanjenjem nezaposlenosti. Smanjenje je značajno, sugerirajući da su se tvrtke u ovom sektoru uspješno prilagodile novim uvjetima.

Nezaposlenost u prerađivačkoj industriji smanjena je za 21,0 % (verižni indeks 79), što sugerira da su tvrtke uspješno povećale proizvodnju i zapošljavanje. Oporavak u ovom sektoru može biti rezultat ponovne aktivacije proizvodnih linija i porasta potražnje za industrijskim proizvodima.

Što se tiče nezaposlenosti u građevinarstvu, verižni indeks iznosi 83,4 što ukazuje na stabilizaciju i povećanje aktivnosti u građevinskom sektoru. Ovaj trend može odražavati oživljavanje investicija u infrastrukturne projekte i obnovu stambenih objekata.

Sektori s Manjim Padom Nezaposlenosti:

Izračunati verižni indeksi 105,4 u sektoru Javna Uprava i Obrana pokazuje povećanje nezaposlenosti od 5,4 %. što može ukazivati na povećanje broja nezaposlenih osoba zbog smanjenja budžetskih sredstava ili promjena u politici zapošljavanja. Ovaj sektor se možda suočava s izazovima u usklađivanju s novim ekonomskim uvjetima.

Povećanje nezaposlenosti za 3,6 % (verižni indeksi 103,6) može reflektirati povećanu potrebu za specijaliziranim radnicima i složenost u organizaciji zdravstvenih usluga. Ovaj sektor mogao bi biti suočen s izazovima u prilagodbi na promjene u zahtjevima i financiranju.

Što se tiče ostalih uslužnih djelatnosti, verižni indeksi iznose 106,6 što prikazuje rast nezaposlenosti od 6,6 %. To može biti povezano s promjenama u potražnji za uslugama ili strukturama u promjenama u sektoru. Moguće je da su se specifične usluge unutar ovog sektora prilagodile promjenama na tržištu.

Sektori s minimalnim promjenama:

Izračunati verižni indeksi 84 u sektoru Djelatnosti kućanstva kao poslodavca analizira pad nezaposlenosti od 16,0 % što može ukazivati na smanjenje broja kućanstava koja zapošljavaju radnike. Ovaj sektor može biti podložan promjenama u životnim stilovima i ekonomskim uvjetima koji utječu na zapošljavanje unutar kućanstava.

Smanjenje nezaposlenosti od 19,4 % (verižni indeks 80,6) sugerira smanjenje broja nezaposlenih u međunarodnim organizacijama. Ovaj pad može biti povezan sa smanjenjem međunarodnih aktivnosti ili prilagodbom poslovnih modela u skladu s promjenama u globalnom poslovnom okruženju.

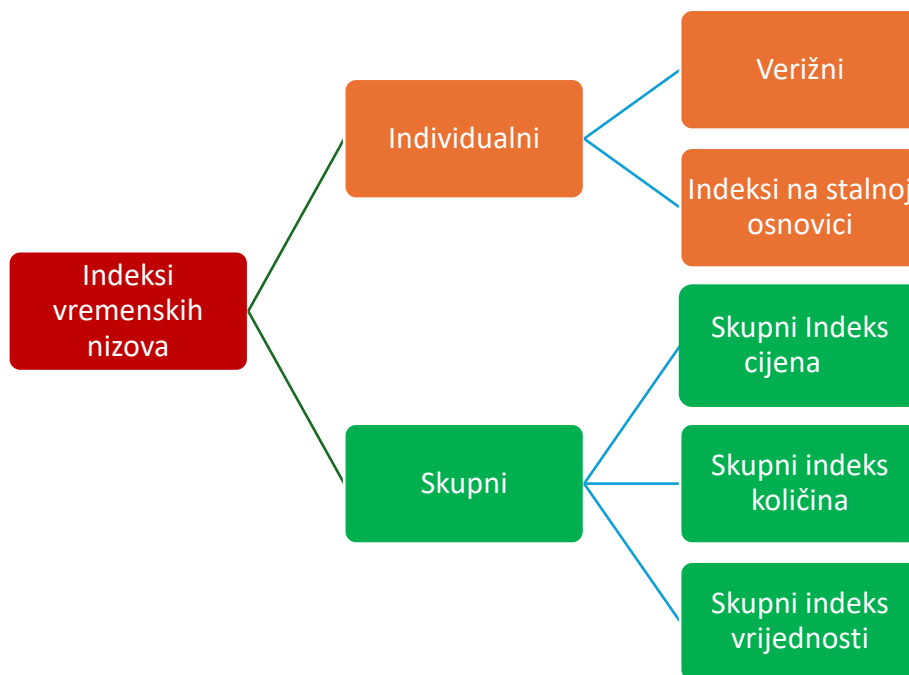
Iz usporedbe Tablica 3 i 4 može se uočiti nekoliko ključnih stavki nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj. Opći pad nezaposlenosti odnosno ukupna nezaposlenost pokazuje opadajući trend u promatranom razdoblju, što ukazuje na ekonomski oporavak i poboljšanje tržišta, što je sasvim sigurno dobra slika i putokaz kako trebamo nastaviti u budućnosti. Osim toga, pad nezaposlenosti može biti rezultat odlaska stanovništva radi zapošljavanja u drugim zemljama.

6. PROMJENE ZAPOSLENOSTI U HRVATSKOJ I VREMENSKA ANALIZA INDEKSA

6.1 Indeksi vremenskog niza

„Indeksi vremenskog niza relativni su brojevi koji izražavaju odnos stanja jedne pojave ili skupine pojava u različitim razdobljima ili vremenskim točkama. Individualnim indeksima prati se u vremenu razvoj jedne pojave, dok se skupnim indeksima prati razvoj skupine pojava koje čine logičnu cjelinu.“ (Šošić, 2006)

Slika 2. Podjela vremenskih nizova:

Izvor: autor

Primjer 5: Zaposleni u Republici Hrvatskoj (godišnji prosjek)

Tablica 5. Broj zaposlenih osoba u Republici Hrvatskoj tijekom 10 godina.

Godina	Broj zaposlenih Y_t	Verižni indeksi V_t	Stope promjene $S_t=V_t-100$
2012.	1.395.116	-	-

2013.	1.364.298	97,79	-2,21
2014	1.333.468	97,74	-2,26
2015.	1.391.002	104,31	4,31
2016.	1.390.41	99,96	-0,04
2017.	1.405.498	101,09	1,09
2018.	1.517.580	107,97	7,97
2019.	1.555.068	102,47	2,47
2020.	1.543.869	99,28	-0,72
2021.	1.575.837	102,07	2,07
2022.	1.619.969	102,80	2,80

Izvor: Izrada autora prema podacima HZZ, url

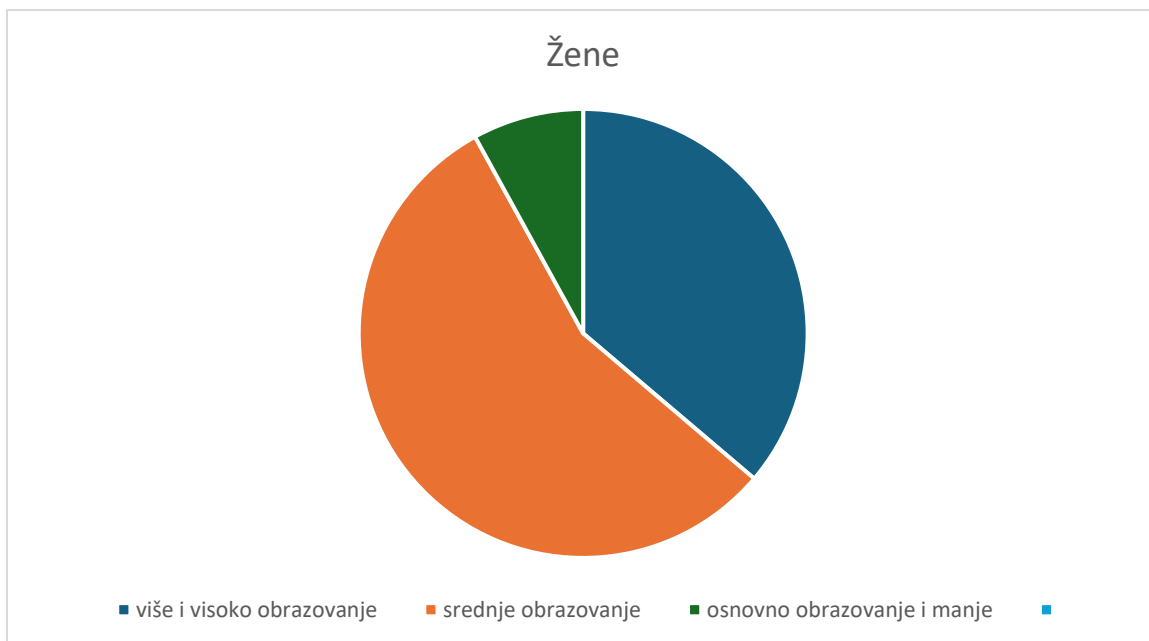
Od 2012. do 2014. godine, broj zaposlenih je opadao, s padom od 2,21 % u 2013. i 2,26 % u 2014. godini. Međutim, od 2015. godine, broj zaposlenih počinje rasti, s izraženim porastom od 4,31 % u 2015. godini, a zatim i manjim, ali stalnim porastom u sljedećim godinama. Najveći porast zabilježen je 2018. godine s povećanjem od 7,97 %, dok su godine 2019. i 2020. donijele manji rast i blagi pad broja zaposlenih, redom od 2,47 % i -0,72 %. Od 2021. godine, trend rasta se nastavlja, ali s nešto manjim stopama, gdje su godine 2021. i 2022. zabilježile porast od 2,07 % i 2,80 % respektivno.

Zaključak je da iako je bilo perioda smanjenja broja zaposlenih, dugoročni trend pokazuje opći rast broja zaposlenih u Republici Hrvatskoj u posljednjem desetljeću.

6.2 Statistika zaposlenih osoba

Statistika zaposlenih osoba pruža pregled stanja na tržištu rada, Prikazujući ključne ekonomske pokazatelje. Ovi podaci uključuju broj zaposlenih, stopu nezaposlenosti, raspodjelu radne snage po sektorima te demografske aspekte poput dobi, spola i obrazovanja. Ova analiza neophodna je za kreiranje strateških politika u području zapošljavanja, obrazovanja i socijalne skrbi, jer daje uvid u trendove koji oblikuju gospodarstvo i društvo.

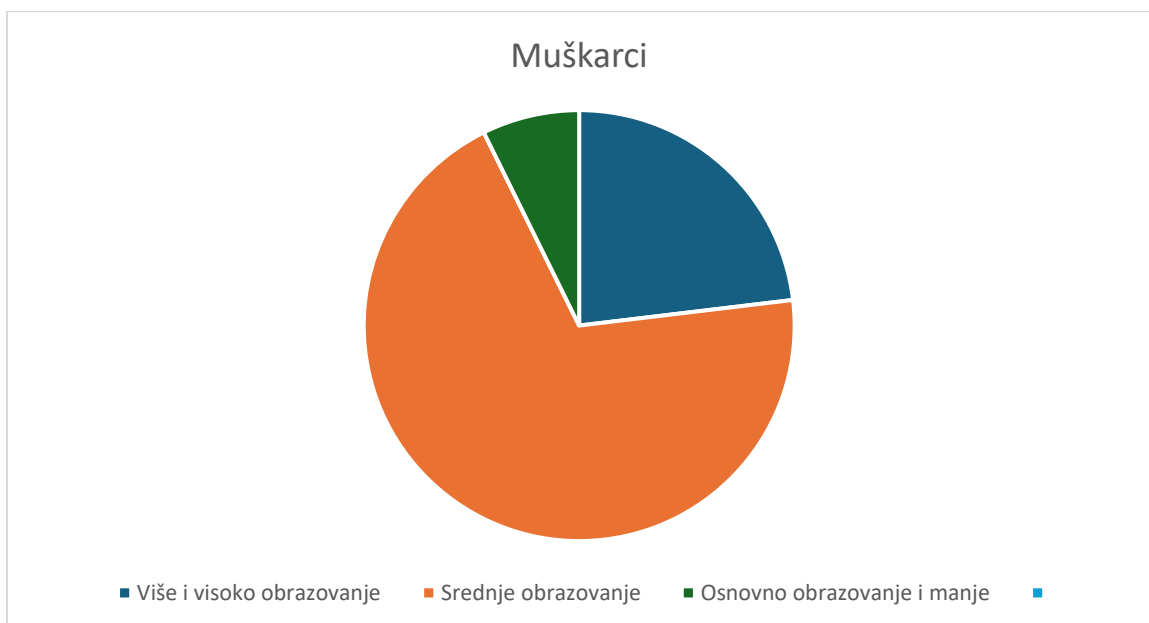
Grafikon 1: Broj zaposlenih žena prema razini obrazovanja u 2019. godini.

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS, url.

Prema ovom grafu, 36,2 % zaposlenih žena ima više i visoko obrazovanje, dok najveći udio ima srednje obrazovanje i to njih čak 55,8 %. Nešto manje od 10 % zaposlenih žena imaju osnovno obrazovanje.

Grafikon 2: Broj zaposlenih muškaraca prema razini obrazovanja u 2019. godini.

Izvor: Izrada autora prema podacima DZS, url.

U odnosu na zaposlene žene, zaposleni muškarci imaju znatno manji postotak više i visoko obrazovanih (23,1 %), dok je udio srednje obrazovanih gotovo 70 %. Ipak, neznatno manji broj ima osnovno obrazovanje i manje u odnosu na žensku zaposlenost.

7. UTJECAJ VANJSKIH FAKTORA NA ZAPOSLENOST I POSLOVNE SUBJEKTE

Vanjski faktori imaju značajan utjecaj na zaposlenost i poslovne subjekte u Hrvatskoj. Globalne ekonomske promjene, poput recesija ili ekonomskog rasta u ključnim trgovačkim partnerima, mogu direktno utjecati na domaću potražnju za radnom snagom i poslovne aktivnosti. Političke odluke, uključujući regulative i zakonske promjene na međunarodnoj razini, također oblikuju poslovno okruženje i konkurentnost. Dodatno, prirodne nepogode i klimatske promjene sve više predstavljaju izazove za kontinuitet poslovanja, što zahtijeva prilagodbu poslovnih strategija i inovativna rješenja za održivost i otpornost tržišta rada.

7.1 Utjecaj COVID pandemije na zaposlenost

Velike promjene na tržištu rada događale su se upravo za vrijeme pandemije korona virusa. Puno građana izgubilo je svoje stalne poslove, a virus nije 'napadao' samo radnike nego i manja poduzeća koja su bila prisiljena zaustaviti svoje poslovanje. Upravo u slijedećoj tablici može se vidjeti kako se odvijala zaposlenost prije i nakon pandemije te koje posljedice je sve ostavila na stanovništvo.

Primjer 6: Pregled aktivnog stanovništva i zaposlenosti u Hrvatskoj za 2021. i 2022. godinu

Tablica 6. Aktivno stanovništvo, broj zaposlenih i nezaposlenih osoba.

	2019.	2020.	2021.	2022.	Indeks 2020./2019	Indeks 2022./2021.
Aktivno stanovništvo	1.683.719	1.694.693	1.712.653	1.736.096	100,7	101,4
Zaposleni	1.555.068	1.543.869	1.575.837	1.619.969	99,3	102,8
Zaposleni u pravnim osobama	1.341.433	1.336.081	1.362.169	1.402.240	99,6	102,9
Zaposleni u obrtu i	194.348	188.602	194.861	199.072	97,0	102,2

slobodnim profesijama						
Osiguranici poljoprivrednici	19.287	19.186	18.807	18.657	99,5	99,2
Nezaposleni	128.650	150.824	136.816	116.127	117,2	84,9
Stopa registrirane nezaposlenosti	7,6	8,9	8,0	6,7	-	-

Izvor: Izrada autora prema podacima HZZ, url

Usporedba razdoblja 2019.-2020. s 2021.-2022. jasno pokazuje dinamiku tržišta rada pod utjecajem pandemije COVID-19 i kasnijeg ekonomskog oporavka. Dok je 2020. godina obilježena padom zaposlenosti i rastom nezaposlenosti, što je rezultat smanjenja poslovnih aktivnosti, restrikcija i globalnih ekonomskih poremećaja, 2021. i 2022. donose značajan oporavak.

Broj zaposlenih u 2020. godini opada, posebno među zaposlenima u obrtu i slobodnim profesijama, koje su pokazale veću osjetljivost na ekonomske šokove. S druge strane, broj zaposlenih u pravnim osobama bilježi manji pad, ali se već u 2021. i 2022. godini vraća na stabilnu putanju rasta. Ovaj rast zaposlenosti, posebno izražen u pravnim osobama, ukazuje na jačanje gospodarskih aktivnosti, nove investicije te rast sektora otpornijih na ekonomske šokove.

Smanjenje nezaposlenosti, posebno između 2021. i 2022. godine, uz pad stope nezaposlenosti s 8,9 % na 6,7 %, signalizira pozitivne promjene na tržištu rada i povećanu potražnju za radnom snagom. Ovaj pad nezaposlenosti može biti rezultat povećane ekonomske aktivnosti, javnih potpora i mjera za očuvanje radnih mjesta te postpandemijskog oporavka tržišta.

S druge strane, broj osiguranika poljoprivrednika kontinuirano opada, što odražava dugoročnu promjenu u strukturi radne snage i smanjenje interesa za tradicionalne poljoprivredne djelatnosti. Ovaj trend može biti povezan s urbanizacijom i modernizacijom radne snage, ali i smanjenim prihodima iz poljoprivrednih aktivnosti.

Sve u svemu, razdoblje 2021.-2022. pokazuje značajan oporavak tržišta rada i stabilizaciju zaposlenosti, uz rast aktivnog stanovništva i smanjenje nezaposlenosti. Ovo ukazuje na uspješno prevladavanje izazova koje je donijela pandemija te na otpornost hrvatskog gospodarstva i tržišta rada u suočavanju s kriznim situacijama.

7.2 Pristupanje Europskoj uniji i dostupnost fondova EU

Hrvatska je 1. srpnja 2013. godine postala članica Europske unije, što je predstavljalo značajnu prekretnicu za njeno gospodarstvo i razvoj. Ovo članstvo donijelo je brojne prednosti, uključujući pristup zajedničkom tržištu, slobodu kretanja ljudi, kapitala, roba i usluga, te sudjelovanje u kreiranju europskih politika. Među najvažnijim prednostima je pristup fondovima EU, koji su postali ključan izvor financiranja za razne projekte širom zemlje.

Fondovi EU omogućuju Hrvatskoj financiranje širokog spektra projekata, od infrastrukture do inovacija, obrazovanja, ruralnog razvoja i zaštite okoliša. Europski strukturni i investicijski fondovi (ESIF), uključujući Europski fond za regionalni razvoj (ERDF), Kohezijski fond i Europski socijalni fond (ESF), pružaju značajna sredstva za poboljšanje konkurentnosti, zapošljavanja i održivog razvoja.

Dostupnost ovih fondova potaknula je mnoge investicije u ključne sektore hrvatskog gospodarstva. Investicije u infrastrukturu poboljšale su transportne mreže, energetske sustave i komunalne usluge, dok su sredstva za ruralni razvoj unaprijedila poljoprivrednu proizvodnju i životne uvjete u ruralnim područjima. Također, financiranje istraživanja i razvoja potaknulo je inovacije i tehnološki napredak, čime su stvoreni temelji za dugoročni gospodarski rast.

Fondovi EU također su odigrali ključnu ulogu u jačanju tržišta rada. Financiranje programa za zapošljavanje i obrazovanje omogućilo je stjecanje novih vještina, potaknulo poduzetništvo i olakšalo integraciju marginaliziranih skupina na tržište rada. To je rezultiralo povećanjem zaposlenosti, smanjenjem nezaposlenosti i većom socijalnom uključenosti.

8. VLADINE POLITIKE I MJERE ZA POTICANJE ZAPOSLENOSTI I RAZVOJA POSLOVNIH SUBJEKATA

Vlada Republike Hrvatske provodi različite strategije i inicijative s ciljem poticanja zaposlenosti i podrške razvoju poslovnih subjekata. Aktivne mjere zapošljavanja uključuju subvencije za zapošljavanje mladih, dugotrajno nezaposlenih osoba i osoba s invaliditetom, kao i programe za stručno osposobljavanje. Reforme u obrazovnom sustavu usmjerene su na razvoj vještina koje su tražene na tržištu rada, posebno u IT sektoru, poduzetništvu i STEM područjima.

Dodatno, vlada podupire poduzetništvo putem financijskih potpora, pojednostavljenja poslovnih procedura i smanjenja administrativnih prepreka. Ulaganja u regionalni razvoj, kroz infrastrukturne projekte i podršku lokalnim poduzećima, imaju za cilj smanjenje ekonomskih razlika među regijama. Sve ove mjere su usmjerene na stvaranje povoljnog poslovnog okruženja, povećanje zaposlenosti i poticanje gospodarskog rasta.

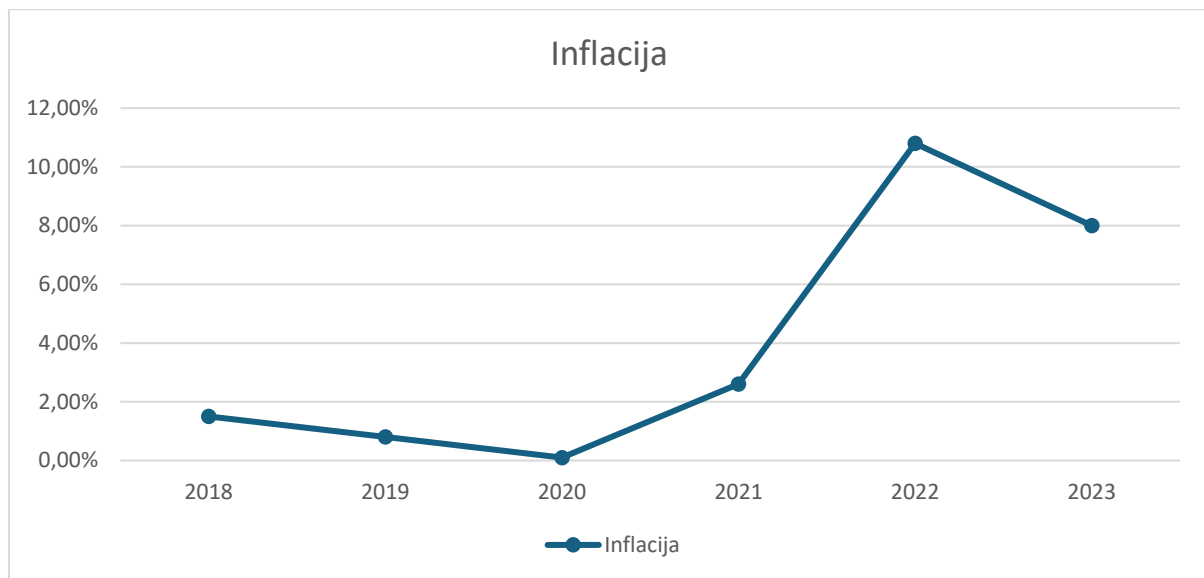
8.1 Zaposlenost i inflacija

Zaposlenost ima značajan utjecaj na inflaciju kroz mehanizme potražnje, troškova proizvodnje i tržišta rada. Visoka zaposlenost može potaknuti inflaciju povećanjem potrošnje i troškova proizvodnje, dok niska zaposlenost može smanjiti inflacijske pritiske. Upravljanje ovim dinamikama je ključna zadaća makroekonomske politike, kako bi se postigla ravnoteža između niske nezaposlenosti i stabilne inflacije.

„Inflacija ne znači povećanje cijena pojedinačnih dobara i usluga. Inflacija je povećanje opće ili prosječne razine cijena.“ (Jeleč-Raguž, 2020)

Primjer 7: Stopa Inflacije u Hrvatskoj

Tablica 7. Stopa inflacije kroz petogodišnje razdoblje

Izvor: DZS, url

Inflacija je najviše 'nereda' napravila 2022. godine kada je stopa porasla preko 10 %. Bile su to godine oporavka ekonomije u cijelom zemlji nakon pandemija COVID-a. Pozitivan trend bilježi se u 2023. godini kada taj postotak postepeno i sigurno pada. Prema zadnjim podacima Državnog zavoda za statistiku, stopa inflacije za 5. mjesec 2024. godine iznosi 3,3 % što je najniže u posljednjih 6 godina.

Važno je napomenuti kako se inflacija mjeri poput skupnog indeksa cijena. „Skupni indeksi cijena pokazuju relativnu promjenu vrijednosti svih promatranih entiteta u vremenu ili prostoru, izazvanu promjenama cijena.“ (Radman-Funarić, 2018)

8.2 Razvoj poslovnih subjekata

Razvoj poslovnih subjekata ključan je za ekonomski napredak i inovacije u društvu. On uključuje širenje postojećih poduzeća, osnivanje novih firmi, te unapređenje poslovnih procesa i tehnologija. Ovaj razvoj vodi do stvaranja novih radnih mjesta, poboljšanja kvalitete proizvoda i usluga, te jačanja konkurentnosti na tržištu. Također, razvoj poslovnih subjekata može potaknuti regionalni razvoj i pridonijeti ravnomjernijoj raspodjeli bogatstva. Ulaganje u obrazovanje, infrastrukturne projekte i poticajne mjere države može značajno podržati i ubrzati ovaj proces.

9. ZAKLJUČAK

Zaposlenost i poslovni subjekti igraju ključnu ulogu u gospodarskom razvoju Republike Hrvatske. Razumijevanje dinamike zaposlenosti, uključujući utjecaj vanjskih faktora i vladinih politika, od vitalnog je značaja za osiguranje stabilnog i održivog ekonomskog rasta.

Analizirani podaci poslovnih subjekata pokazuju značajne pozitivne trendove u zaposlenosti i smanjenju nezaposlenosti. Konkretni primjeri, kao što su rast broja zaposlenih s 2,8 milijuna na 2,9 milijuna i smanjenje broja nezaposlenih s 400.000 na 350.000, ukazuju na poboljšanje u tržištu rada i ekonomski oporavak. Povećanje broja zaposlenih u pravnim osobama, s 1,5 milijuna na 1,6 milijuna, i rast zaposlenosti u obrtima i slobodnim profesijama, s 600.000 na 650.000, potvrđuju jačanje radne snage i ekonomski rast. Smanjenje broja zaposlenih u poljoprivredi s 200.000 na 180.000 reflektira strukturne promjene u ekonomiji. Opadanje broja nezaposlenih i stope nezaposlenosti sugerira uspješnost ekonomskih politika i poboljšanje uvjeta zapošljavanja. Ovi trendovi ukazuju na stabilan i rastući tržišni sektor s boljim uvjetima za rad i zapošljavanje.

Kod primjene baznih i verižnih indeksa možemo zaključiti da su trendovi u zaposlenosti i nezaposlenosti u posljednjim godinama pozitivni. Bazni indeksi ukazuju na rast u broju zaposlenih i velike razlike između gradskih i županijskih razina, dok verižni indeksi potvrđuju kontinuirani pad nezaposlenosti. Ovi pokazatelji sugeriraju poboljšanje ekonomskih uvjeta i radnog tržišta. Također analizom broja nezaposlenih prema djelatnostima NKD-a, broj nezaposlenih u svim sektorima smanjio se s 115.846 u 2021. godini na 99.169 u 2022. godini, što predstavlja pad od 85,6 %.

Što se tiče promjene zaposlenost i vremenske analize, kombinirajući dobivene rezultate, zaključiti se može da iako su tijekom određenih godina bili prisutni periodi smanjenja broja zaposlenih, dugoročni trend pokazuje opći rast zapošljavanja. U isto vrijeme, obrazovne razlike među zaposlenima naglašavaju važnost obrazovnih i zapošljavačkih politika koje mogu dodatno poboljšati tržište rada.

Pandemija COVID-19 uzrokovala je kratkoročne poteškoće na tržištu rada, s padom broja zaposlenih na 1.543.869 u 2020. godini i rastom nezaposlenosti na 150.824 osobe, što je predstavljalo povećanje stope nezaposlenosti na 8,9 %. Međutim, u 2021. i 2022. godini, tržište

rada pokazuje znakove značajnog oporavka, s brojem zaposlenih koji je porastao na 1.575.837 u 2021. i 1.619.969 u 2022. godini, te smanjenjem nezaposlenosti na 116.127 osoba u 2022. godini i smanjenjem stope nezaposlenosti na 6,7 %.

Na kraju, analiza utjecaja zaposlenosti na inflaciju pokazuje da visoka zaposlenost može dovesti do povećanja inflacijskih pritisaka, što se odražava u visokoj stopi inflacije u 2022. godini. Međutim, stabilizacija inflacije u 2023. i 2024. godini, s padom stope inflacije na 3,3 % u petom mjesecu 2024. godine, sugerira uspješno upravljanje ekonomskim politikama i tržištem rada. Ovaj pad inflacije ukazuje na efikasnost mjera usmjerenih na kontrolu cijena i ravnotežu između zaposlenosti i stabilnosti cijena, što je ključno za održavanje ekonomske stabilnosti i dugoročne održivosti.

10. LITERATURA

1. Šošić, I. (2006) Statistika: udžbenik za srednje škole sa zbirkom zadataka. Izd. Zagreb: Školska knjiga.
2. Jeleč Raguž, M. (2020) Osnove Makroekonomije. Požega: Veleučilište u Požegi
3. Horvat, J., Mijoč, J. (2022) Osnove statistike: četvrto izdanje. Zagreb: Ljevak
4. Radman-Funarić, M. (2018) Statistika: Uvod u gospodarsku statistiku, tko kaže da lažem? Požega: Veleučilište u Požegi.
5. Dragičević, M. (2022) Osnove ekonomije: Udžbenici Sveučilišta u Zagrebu. Zagreb: Ekonomski fakultet
6. Sikavica, P., Bahtijarević Š. (2004). Menadžment: teorija menadžmenta i veliko empirijsko istraživanje u Hrvatskoj. Zagreb: Školska knjiga.
7. Hrvatska enciklopedija. URL: [Hrvatska enciklopedija — mrežno izdanje \(izmkn.hr\)](https://www.izmkn.hr/) [pristup 17.05.2024.]
8. Hrvatski zavod za zapošljavanje. URL: <https://mjere.hzz.hr/potpore-za-zaposljavanje/> [pristup 17.05.2024.]
9. Hrvatski zavod za zapošljavanje. URL: [GODISNJAK-2022-2.pdf \(hzz.hr\)](https://www.hzz.hr/GODISNJAK-2022-2.pdf) [pristup 17.05.2024.]
10. Tržište rada. URL: <http://trzisterada.hzz.hr/hr> [pristup 19.04.2024.]
11. Porezna uprava. URL: <https://www.porezna-uprava.hr/> [pristup 12.05.2024.]
12. Državni zavod za statistiku. URL: <https://dzs.gov.hr/> [pristup 25.5.2024.]
13. Državni zavod za statistiku. URL: <https://podaci.dzs.hr/media/yegdgb5v/place.xlsx> [pristup 26.05.2024.]

14. Državni zavod za statistiku. URL:

<https://podaci.dzs.hr/2024/hr/76736#:~:text=Broj%20zaposlenih%20u%20pravnim%20osobama%20u%20lipnju%202024.,%C5%BEena%20za%200%2C7%25> [pristup 03.09.2024.]

15. Državni zavod za statistiku. URL: [Korice-2019 \(dzs.hr\)](#) [pristup 27.05.2024.]

16. Ekonomska baza. URL: <https://ekonomskabaza.hr/makro/trziste-rada/> [pristup 02.06.2024.]

17. Jutarnji list. URL: <https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/objavljeni-novi-podaci-hrvatska-ima-najvisu-inflaciju-u-eurozoni-15446054> [pristup 13.06.2024.]

18. Porezna uprava. URL: https://www.porezna-uprava.hr/Stranice/COVID_19_informacije.aspx [pristup 02.06.2024.]

19. Radman-Funarić (2018) Uvod u gospodarsku statistiku: Tko kaže da lažem? Veleučilište u Požegi. URL: [UVOD U GOSPODARSKU STATISTIKU Tko kaže da lažem? u potpisu – Statistika | Digitalni akademski arhivi i repozitoriji \(srce.hr\)](#) [pristup 25.05.2024.]

POPIS KRATICA

RH – Republika Hrvatska

IT – Informatička tehnologija

STEM - Znanost, tehnologija, inženjerstvo i matematika

MSP – Mala i srednja poduzeća

NKD – Nacionalna kvalifikacija djelatnosti

ERDF - Europski fond za regionalni razvoj

ESIF - Europski strukturni i investicijski fondovi

ESF - Europski socijalni fond

EU – Europska Unija

IZJAVA O AUTORSTVU RADA

Ja, **Leon Tomić**, pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog/diplomskog rada pod naslovom **Zaposlenost i poslovni subjekti u Republici Hrvatskoj** te da u navedenom radu nisu na nedozvoljen način korišteni dijelovi tuđih radova.

U Požegi, 11. 09. 2024.

Ime i prezime studenta

Leon Tomić